

جلسه سوم: نشانه‌های اهل ایمان

افرادی هستند که مدعی ایمانند ولی محتوای لازم را ندارند. ایمان نشانه‌هایی دارد که وجود آن‌ها محک مناسبی برای همه افراد است. نشانه‌های اهل ایمان زیاد است ولی ما برآنیم که آن نشانه‌هایی که مورد نیاز جامعه و زندگی فردی، اجتماعی و سیاسی‌مان است بررسی کنیم. به همین دلیل تنها شش نشانه از نشانه‌های ایمان و نشانه‌های مؤمن را بر می‌شماریم.

۱- خداباوری: آن کس که خدا باور است؛ قلبش قوی است و مثل کوه پای اعتقادش می‌ایستد در روایات ما چند تعبیر است که قابل توجه است.

۱- امام باقر علیه السلام فرمود: «الْمُؤْمِنُ أَصْلَبُ مِنَ الْجَبَلِ الْجَبَلُ يُسْتَقَلُّ مِنْهُ وَالْمُؤْمِنُ لَا يُسْتَقَلُّ مِنْ دِينِهِ شَيْءٌ»^۱. مؤمن از کوه محکم‌تر است، کوه را می‌توانند بکنند اما ذره‌ای از ایمان مؤمن نمی‌توانند کم کنند.

۲- امام صادق علیه السلام فرمود: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ أَعَزُّ مِنَ الْجَبَلِ إِنَّ الْجَبَلُ يُسْتَقَلُّ مِنْهُ بِالْمَعَاوِلِ وَالْمُؤْمِنُ لَا يُسْتَقَلُّ مِنْ دِينِهِ شَيْءٌ»^۲. مؤمن از کوه محکم‌تر است. با ابزار کوه را می‌توانند بکنند اما از ایمان مؤمن نمی‌توانند کم کنند.

۳- و نیز فرمود: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ أَشَدُّ مِنْ زُبْرِ الْحَدِيدِ إِنَّ الْحَدِيدَ إِذَا دَخَلَ النَّارَ لَانَ وَ إِنْ الْمُؤْمِنَ لَوْ قُتِلَ وَ نُشِرَ ثُمَّ قُتِلَ وَ نُشِرَ لَمْ يَتَغَيَّرْ قَلْبُهُ»^۳. مؤمن از پاره‌های آهن محکم‌تر است. آهن با آتش نرم می‌شود و مؤمن اگر کشته شود دو باره زنده شود دو باره کشته شود و دو باره زنده شود قلبش تغییری نخواهد کرد.

۴- امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود: «الْمُؤْمِنُ ... نَفْسُهُ أَصْلَبُ مِنَ الصَّلْدِ»^۴ مؤمن روحیه‌اش از سنگ هم سخت‌تر است. این یک ویژگی مؤمن است. این ویژگی مایه افتخار و مباهات است. این ویژگی شهید حجبی‌ها را می‌سازد همه دیدند وقتی آن قاتل شهید حجبی را می‌برد انگار آن جلا داسیر او بود. نشان مرد مؤمن با تو گویم / که چون مرگش رسد خندان بمیرد.

۲- زیرکی و هوشیاری: مؤمن زیرک و هوشیار است تعبیر زیبایی در روایات در این موضوع داریم.

نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «الْمُؤْمِنُ كَيْسٌ فَطِنٌ حَذِرٌ»^۵ مؤمن زیرک و هوشیار است، نمی‌گذارد کلاه سرش رود.

۱- الکافی (ط - الإسلامية) ج ۲؛ ص ۲۴۱؛ باب المؤمن و علاماته و صفاته

۲- الکافی (ط - الإسلامية) ج ۵؛ ص ۶۳؛ باب کراهة التعرض لما لا يطيق

۳- المحاسن؛ ج ۱؛ ص ۲۵۱ باب اليقين والصبر في الدين

۴- نهج البلاغة (للصبحي صالح)، ص ۵۳۴؛ حکمت [۳۳۹] ۳۳۳

۵- بحار الأنوار (ط - بيروت) ج ۶۴؛ ص ۳۰۷؛ باب ۱۴ علامات المؤمن و صفاته

در دو روایت با دو تعبیر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رسیده که فرمود: «إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُلْدَعُ مِنْ جُحْرِ مَرَّتَيْنِ»^۱ در یک تعبیر دیگر هم است «لَا يُلْسَعُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرِ مَرَّتَيْنِ»^۲ مؤمن از یک سوراخ دوبار گزیده نمی شود. هوشیار و زیرک است.

۳- امین بودن: مؤمن امین است، مردم به او و به قولش اطمینان دارند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام سفارش کرد که: «يَا عَلِيُّ الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَ أَنْفُسِهِمْ»^۳ مؤمن آن کس است که مردم او را بر جان شان و بر مال شان امین بشمارند.

۴- منصف بودن: مؤمن اهل انصاف است. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَ لَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَ الْأَقْرَبِينَ - ای کسانی که ایمان آورده اید! به طور کامل قیام به عدالت کنید! برای خدا شهادت دهید، اگر چه (این گواهی) به زیان خود شما، یا پدر و مادر و نزدیکان شما بوده باشد». (نساء/۱۳۵)

امام علی علیه السلام فرمود: «إِنَّ أَفْضَلَ الْإِيمَانِ إِنْصَافُ الرَّجُلِ مِنْ نَفْسِهِ»^۴ برترین جلوه ایمان این است که انسان نسبت به خودش منصف باشد.

آن بد که به خود نمی پسندی / با کس مکن ای برادر من.

۵- همدردی و یاریگری: مؤمن فقط خودش را نمی بیند دیگران را هم می بیند، در مشکلاتی که پیش می آید، به دیگران در حد توانش کمک می کند. این ویژگی مؤمن است.

نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «الْمُؤْمِنُونَ فِي تَبَارِهِمْ وَ تَرَاحِمِهِمْ وَ تَعَاطُفِهِمْ كَمِثْلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى تَدَاعَى لَهُ سَائِرُهُ بِالسَّهْرِ وَ الْحُمَى - مؤمنان در نیکی به هم و مهر به هم و دلسوزی به هم چون یک پیکرند که چون دردی دارد همه اعضا او بی خواب شوند و تب کنند»^۵ سعدی شعرش را وام دار این روایت است.

بنی آدم اعضای یکدیگرند / که در آفرینش زیک پیکرند؛

چو عضوی به درد آورد روزگار / دگر عضوها را نباشد قرار

۶- خودباوری: امروز مؤمنین در جوامع اسلامی نیاز ویژه ای به این ویژگی دارند. خودباوری فردی، خودباوری سیاسی، خودباوری اجتماعی تا بیگانگان برای آن ها برنامه ریزی نکنند. «وَلَا تَهِنُوا وَ لَا تَحْزَنُوا وَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ - سست نشوید و محزون و ناراحت نشوید، شما برترید اگر مؤمن باشید». (آل عمران/۱۳۹)

یعنی مطمئن باشید، با عنصر ایمان شما سرفرازید. ایمان اگر ایمان واقعی بود این ویژگی ها را در پی خواهد داشت.

۱- بحار الأنوار (ط - بیروت) ج ۱۹؛ ۳۴۶؛ باب ۱۰؛ غزوة بدر الكبرى

۲- من لا يحضره الفقيه؛ ج ۴؛ ص ۳۷۸ و من ألفاظ رسول الله ص الموجزة التي لم يسبق إليها

۳- الوافی ج ۲۶؛ ص ۱۷۵

۴- تصنیف غرر الحکم و درر الکلم؛ ص ۸۸؛ کمال الإیمان

۵- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل؛ ج ۱۲؛ ص ۴۲۴؛ باب استحباب البر بالمؤمن و التعاون علی البر

نمونه سوالات آزمون

۱- آیه "وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ" به کدام ویژگی مومنان اشاره دارد؟

الف: هم دردی و یاریگری **ب: خودباوری** ج: انصاف د: خداباوری

۲- طبق فرمایش امیر مومنان علی (ع) نفس مومن از سخت تر است. «...إِنَّ الْمُؤْمِنَ نَفْسَهُ أَصْلَبُ مِنَ الصَّلَدِ...»

الف: سنگ **ب: آتش** ج: آهن د: هر گونه زره

۳- طبق فرمایش امیرالمؤمنین (ع): برترین جلوه ایمان چیست؟

الف: این است که انسان زیرک باشد **ب: این است که انسان اهل مماشات باشد**

ج: این است که انسان قدر عافیت را بداند **د: این است که انسان نسبت به خودش منصف باشد.**

۴- طبق آیه شریفه ۳۵ سوره نساء؛ خداوند می فرماید: برای خدا شهادت بدهید ولو.....

الف: به ضرر خودتان یا والدیتان یا نزدیکانتان باشد

ب: باعث ناراحتی کافران شود ج: نتیجه ی دلخواه شما نباشد

د: باعث از بین رفتن تمام مخلوقات گردد.